



Den Haag, 4 maart 2015

Geachte leden van de Commissie Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,

Naar aanleiding van het Notaoverleg op 9 maart a.s. over de 'Initiatiefnota Van Laar over het verbieden van producten gerelateerd aan kinderarbeid', legt de coalitie Stop Kinderarbeid graag enkele overwegingen en aanbevelingen aan u voor.

Allereerst verwijzen wij u naar de brief die kinderrechtenorganisaties u vandaag over dit onderwerp hebben gestuurd. In deze brief, die ook is ondertekend door de coalitie Stop Kinderarbeid, bepleiten deze organisaties om **due diligence voor bedrijven op het gebied van kinderarbeid te verplichten**.

In juni vorig jaar [reageerde Stop Kinderarbeid](#) onder meer als volgt op het initiatief van Van Laar: "Het wordt tijd dat bedrijven die weigeren in actie te komen om kinderarbeid in hun productieketen uit te bannen - bijvoorbeeld bij de productie van kleding, schoenen, hazelnoten, natuursteen of chocola - daarop door de wetgever worden aangesproken.

Stop Kinderarbeid vindt dat zo'n verbod een sluitstuk moet zijn dat aansluit op andere maatregelen om kinderarbeid in productieketens uit te bannen en kinderen op school te krijgen, waaronder vrijwillige initiatieven van bedrijven samen met vakbonden en maatschappelijke organisaties. Ook steun aan programma's van lokale organisaties - zoals via de Child Labour Free Zone benadering van Stop Kinderarbeid - hoort daarbij. In deze benadering wordt in een specifieke regio met alle betrokkenen - inclusief bedrijven - gewerkt om kinderen naar school te krijgen."

Overigens kan kinderarbeid ook via Convenanten in specifieke sectoren worden teruggedrongen, maar een verplichte *due diligence* zorgt er voor dat *alle* bedrijven die 'kinderarbeidproducten' verkopen daarop wettelijk kunnen worden aangesproken en een prikkel hebben dit te voorkomen.

Due diligence ofwel zorgplicht zoals gedefinieerd in de OESO Richtlijnen en de VN Principes voor Bedrijfsleven en Mensenrechten - in de context van de *duty to protect* van de overheid, de *responsibility to respect* van het bedrijfsleven en het bieden van *access to remedy* door beiden - is ook het uitgangspunt van Stop Kinderarbeid. Het wettelijk verankeren van een zorgplicht om kinderarbeid te voorkomen behoort wat ons betreft tot de *duty to protect* van de Nederlandse overheid.

1. Kernelementen van **due diligence** volgens de VN principes zijn het **in kaart brengen, voorkomen, verminderen/verzachten en herstellen van en het rapporteren over** schendingen op het gebied van mensenrechten. Dit betreft de hele productieketen van een bedrijf, waarbij de mate van invloed – individueel of gezamenlijk met andere bedrijven of stakeholders – een belangrijke rol speelt. Het wetsontwerp moet bij deze ook door Nederland omarmde uitgangspunten aansluiten.
2. De zorgplicht op het gebied van kinderarbeid zou moeten gelden voor **producten uit landen waarbij kinderarbeid een substantieel risico is en/of waarvan kinderarbeid is vastgesteld**. De Amerikaanse overheid maakt regelmatig een lijst van producten uit landen waarbij dit het geval is. In relatie tot verplichte *due diligence* zou de Nederlandse overheid een **Kinderarbeid Sector Risico Analyse** moeten maken die ook informatie over specifieke **risicoproducten** bevat en regelmatig wordt geactualiseerd. Op die basis kan worden bepaald of een bedrijf rapportage-plichtig is.

3. Transparantie/rapportage zouden integraal deel uit moeten maken van een wettelijke zorgplicht. Bedrijven uit de 'risicocategorie kinderarbeid' (zie vorige punt) zouden daarbij verplicht moeten worden te rapporteren – bij voorkeur **aan een toezichthouder - hoe zij kinderarbeid bestrijden en welke resultaten zij daarbij boeken**. Deze informatie moet openbaar zijn. De rapportageverplichting betreft de hele keten. Een toezichthouder kan de gegevens van bedrijven verzamelen en combineren met onafhankelijk onderzoek (inclusief de Kinderarbeid Sector Risico Analyse) en rapporteren aan de Tweede Kamer.
4. Van bedrijven mag in het kader van *due diligence* verwacht worden dat zij in de hele keten werken aan het bestrijden van kinderarbeid. Maar zeer weinig bedrijven kunnen echter met voldoende zekerheid verklaren dat hun hele keten 'kinderarbeidvrij' is. Daarom stelt Stop Kinderarbeid voor in eerste instantie de toezichthouder te laten beoordelen – op basis van tevoren afgesproken criteria - of **voldoende voortgang wordt gemaakt bij het voorkomen en bestrijden van kinderarbeid en of het bedrijf deze kinderen rehabiliteert** en met name zorgt dat zij naar school kunnen. Een aantal bedrijven heeft daarvoor al een aanpak ontwikkeld. Daarbij kan wel gevraagd worden dat tenminste de eerste substantiële schakel in de keten en/of de voornaamste productielocaties in risicolanden binnen twee jaar na ingang van de wet vrij van kinderarbeid zijn.
5. Bij bedrijven die volgens de toezichthouder onvoldoende voortgang boeken bij het effectief bestrijden van kinderarbeid zou een **bestuurlijke boete en/of last onder dwangsom** opgelegd moeten worden. Als dat geen of onvoldoende effect heeft zouden **strafrechtelijke sancties als uiterst middel** voorhanden moeten zijn om notoire overtreders en hun bestuurders aan te pakken.
6. Stop Kinderarbeid is er voorstander van om de zorg- en rapportageplicht te **verbreden naar andere fundamentele arbeidsrechten** (geen dwangarbeid/slavernij, non-discriminatie en vrijheid van vereniging en organisatie) **en leefbaar loon**. Deze zijn van groot belang voor het bestrijden van kinderarbeid en vormen ook een bredere basis voor de consument om te kiezen voor 'eerlijke producten'. Ook in geval een bedrijf (systematisch) betrokken is bij schendingen van deze rechten pleiten wij voor de mogelijkheid van bestuurs- of strafrechtelijke sancties.
7. Het kabinet acht het in haar reactie op het initiatief Van Laar terecht van belang dat ook **consumenten beter geïnformeerde keuzes kunnen maken over hun aankopen**. De transparantieplicht is daarvoor een goede basis die de overheid zelf, maar ook maatschappelijke organisaties, kunnen gebruiken om consumenten beter te informeren. Hoewel bestrijding van kinderarbeid en andere schendingen van mensenrechten – omdat het om universele rechten gaat - niet afhankelijk mag zijn van de consument kan deze daaraan wel een belangrijke bijdrage leveren. De Kamer zou daarom de **informatieplicht van bedrijven aan een toezichthouder kunnen verbreden naar een informatieplicht door bedrijven aan de consument**. Indien een bedrijf consumenten onjuist of onvolledig informeert kan het door concurrenten en consumenten ook civielrechtelijk worden aangesproken op grond van de **Wet Oneerlijke Handelspraktijken**.

Wij hopen dat u deze aanbevelingen bij uw overleg zult betrekken.

Met vriendelijke groet,

Sofie Ovaa en Gerard Oonk,
coördinator resp. beleidsadviseur Stop Kinderarbeid